

מה בין התפתחות זהות מקצועית ו-coaching?

בחירתו התעסוקתית של אדם הינה חלק מהותי מזהותו העצמית. מעבר לכך, החלטת קריירה הינה מניפסטציה של תפיסת האדם את עצמו וזהותו. לאורך חייו, האדם מגבש את תכונותיו, ערכיו והעדפותיו וכן נחשף למקצועות וסביבות עבודה שונות, עד אשר הוא מגבש את בחירתו התעסוקתית. הבחירה בסוג מסוים של עבודה, כמו גם החלטות מאוחרות יותר כגון קידום ושינוי תעסוקתי הינם חלק מרכזי מהשאלות שאותן האדם בודק בתהליך ה-coaching.

תיאורית ההלימה של הולנד

מטרתה העיקרית של- תיאורית הולנד הינה להסביר התנהגות תעסוקתית ובחירת קריירה. התיאוריה שהולנד יצר נבנתה על סמך ההנחה שנטיות מקצועיות הן ביטוי לאישיות. מעבר לכך, הולנד טען שניתן לאפיין אנשים לפי מידת הדמיון שלהם לשישה טיפוסים אישיות, כך שככל שאדם דומה יותר לטיפוס מסוים, כך יותר סביר שהוא יראה את התכונות וההתנהגויות המקושרות לאותו טיפוס. להלן ששת סוגי הטיפוסים שזוהו:

הטיפוס הריאליסטי תופס את עצמו כאדם מעשי, שומר על כללים ובעל מיומנויות בתחום המוטורי. נתפס כצנוע, כנה, סומך על עצמו ומתמיד. מעריך קבלת תגמול כספי על הישגיו המעשיים, מעריך יושר ו"הגיון בריא". נמנע מלעסוק ביחסים בין אישיים. נהנה מפעילויות ומקצועות הקשורים בשימוש במכונות, כלים וחפצים.

הטיפוס החקרני תופס את עצמו כאנליטי, בעל חשיבה מופשטת, ביקורתי ובעל מיומנות בתחום האינטלקטואלי. נתפס כחכם, מופנם, למדן ועצמאי. מעריך ידע, לימודים, הישגים ועצמאות. נמנע מעיסוק בפעולות שכנוע או מכירה. נהנה מפעילויות ומקצועות הקשורים בחקר ובהבנה של תופעות, תהליכים ועצמים.

הטיפוס האומנותי תופס את עצמו כפתוח להתנסויות וחוויות, בעל דמיון מפותח, אדם אינטליגנטי ובעל מיומנות בתחום היצירתי. נתפס כיוצא דופן, לא מסודר, יצירתי ורגיש. מעריך רעיונות יצירתיים, ביטוי עצמי ויופי. נמנע משיגרה ונהלים. נהנה מפעולות וממקצועות הקשורים בקריאה, כתיבה, מוסיקה ופעילות אומנותית.

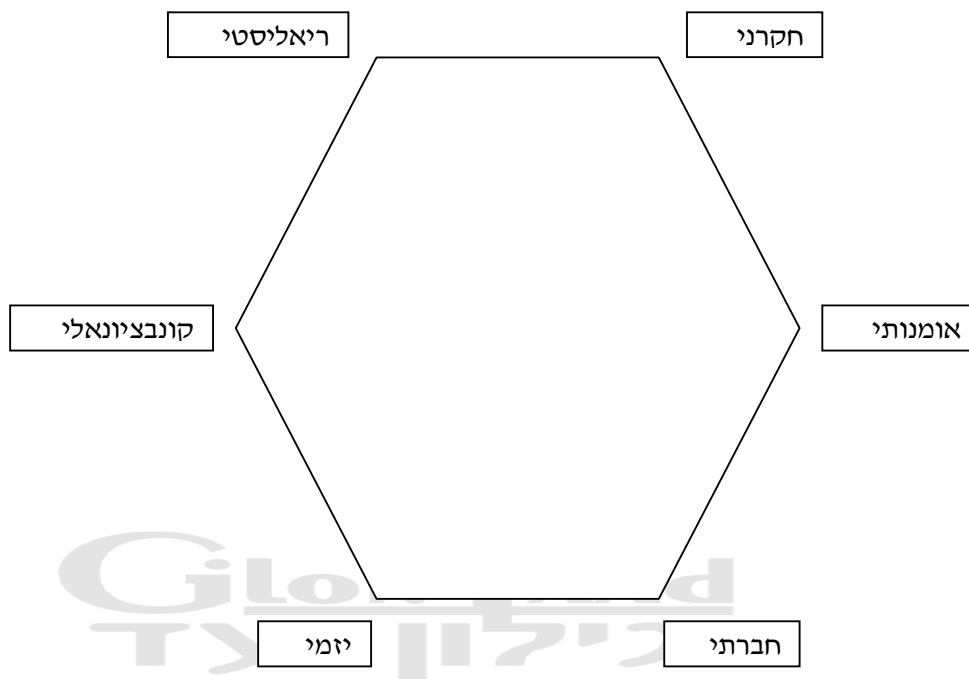
הטיפוס החברתי תופס את עצמו כרגיש לאחרים, סובלני ובעל מיומנות בתחום החברתי. נתפס כעוזר לזולת, נעים הליכות, מוחצן וסביל. מעריך סיוע, הגינות והבנה כלפי הזולת. נמנע מפעילויות בעלות אופי טכני או מכני. נהנה מפעילויות ומקצועות הקשורים לעזרה, הוראה, ייעוץ ומתן שירות לאחרים.

הטיפוס היוזם תופס את עצמו כבטוח בעצמו, חברתי ובעל מיומנויות בתחום השכנוע והמכירות. נתפס על ידי אחרים כנמרץ, מוחצן, ממולח ושאפתן. מעריך הצלחה כלכלית וחברתית, נאמנות, לקיחת סיכון ואחריות. נמנע מנושאים מורכבים, מדעיים או תיאורטיים. נהנה מפעילויות או מקצועות הקשורים בשכנוע או פיקוח על אחרים.

הטיפוס הקונבנציונאלי תופס את עצמו כמצפוני, מעשי ובעל מיומנויות בתחום המנהלי. נתפס כזהיר, שומר על החוקים, יעיל ומסודר. מעריך דיוק, כסף, כוח וסמכות. נמנע מלעסוק בעבודות שאינן מוגדרות היטב. נהנה מפעילויות ומקצועות שיש בהם סטנדרטים ברורים ונהלים מסודרים.

את היחסים בין הסגנונות ניתן לסדר על פני מודל משושה, בו המרחק בין הסגנונות פרופורציונאלי למרחק ביניהם במשושה, כלומר שני טיפוסים שדומים זה לזה יהיו קרובים במשושה, ולהיפך.

דיאגרמת המשושה:

באופן דומה לחלוקת אנשים לפי מידת דמיונם לששת טיפוסים האישיים, הולנד בנה שישה מודלים של סביבות בהן אנשים חיים ועובדים. כל סביבה הינה תיאור היפותטי של אווירה הנוצרת על ידי טיפוסים המאיישים סביבה מסוימת ומכאן כל סביבה מאופיינת בהזדמנויות ובעיות מסוימות. כך, אנשים מחפשים אחרי סביבות שתאפשרנה להם לבטא את מיומנותיהם, יכולתם, גישותיהם וערכיהם. למשל, טיפוסים ריאליסטים יחפשו סביבות ריאליסטיות, אשר ידגישו שימוש במכונות, טיפוח כישורים טכניים ותגמולים חומריים.

הלימה מוגדרת על ידי הולנד כמידת ההתאמה בין סגנון האישיות של האדם לבין סביבת העבודה הנבחרת. התיאוריה מנבאת שאנשים בעלי הלימה בין הטיפוס לסביבה, יהיו יותר שבעי רצון, יותר יציבים ויראו יותר הישגים מאשר אנשים שלא נמצאים בהלימה עם סביבתם.

תיאורית ההתפתחות של Gottfredson

תיאורית ההתפתחות של Gottfredson (1981), היא תיאוריה אינטגרטיבית, ששמה דגש הן על התהליך שבו מתקבלת ההחלטה המקצועית, והן על תוכן ההחלטה. לפי התיאוריה, ההעדפות התעסוקתיות מתחילות להתהוות כבר בילדות המוקדמת. כך, בכל שלב, הילד ממזג מושגים מופשטים יותר של העצמי לתוך העצמי הכולל שלו, דבר המשתקף בהוספת קריטריונים לקביעת ההעדפות המקצועיות: מאפייני ג'נדר ← רמת יוקרה ← שדה העבודה. עם העלייה בגיל, נוצרים יותר קריטריונים לשפיטת ההתאמה בין המקצוע ל"עצמי". משלב לשלב נעשה תהליך אלימינציה של האלטרנטיבות המתאימות לאדם, כך שברגע שאלטרנטיבה נפסלה בשלב אחד, היא לא תישקל מחדש בשלבים הבאים. באופן ספציפי, כשלב ראשון, ילדים מגבילים את עצמם למקצועות מבוגרים, לעומת מקצועות מאגיים או לא אנושיים, ובעצם מגבשים לעצמם תפיסה ראשונית לגבי "מה זה מקצוע".

בשלב השני, הילדים יגבילו את עצמם לבחירת מקצועות שאינם תואמים את מינם.

